

Verslag dertiende Fiscale Conferentie Tax Talents

WFR 2026/4

Verslag van de dertiende Fiscale Conferentie Tax Talents, georganiseerd door de Belastingdienst en de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), gehouden op 9 en 10 oktober in de Ernst Sillem Hoeve te Den Dolder.

Het thema van deze editie: 'De dienstbaarheid van fiscaliteit aan de samenleving'.

1. Inleiding

Op 9 en 10 oktober 2025 vond de dertiende editie van de Fiscale Conferentie Tax Talents plaats. De inhoudelijke organisatie van de conferentie lag in handen van tien jonge medewerkers van de Belastingdienst en tien jonge aspirant-leden van de NOB. Zij gingen samen met gerenommeerde sprekers in gesprek over een viertal zelfgekozen thema's. Al deze thema's stonden in het teken van de dienstbaarheid van de fiscaliteit aan de samenleving.

De vier thema's die aan bod kwamen waren: i. Nederland en het (Unierechtelijke) internationale fiscale speelveld; ii. Communicatie; iii. Instrumentalisme; en iv. Fiscaliteit in een AI-tijdperk: kansen, uitdagingen en verantwoordelijkheid.

De deelnemers en sprekers participeerden op persoonlijke titel. De conferentie vond plaats onder de Chatham House Rule.³ M. (Marcel) Snippe⁴ fungeerde als dagvoorzitter van de conferentie.

2. Nederland en het (Unierechtelijke) internationale fiscale speelveld

2.1 Inleiding

Na een korte voorstelronde begint de conferentie met de rol die internationalisering speelt in de Nederlandse vennootschapsbelasting (hierna: VPB) en omzetbelasting (hierna: btw). Door te kijken naar waar we als samenleving van-

daan komen, welke trends er te ontdekken zijn en waar we heen willen/moeten/kunnen, belichten de drie sprekers deze rol vanuit het verleden, heden en toekomst.

2.2 De rol van de EU en internationalisering

L.S. (Lisanne) Rijff⁵ trapt af door kort het internationale speelveld van fiscale invloeden te schetsen. Ze staat stil bij drie belangrijke organen: de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de Verenigde Naties (VN) en de Europese Unie (EU). Door middel van het BEPS-project, het Inclusive Framework en het OESO-modelverdrag drukt de OESO een belangrijke stempel op het fiscale beleid van met name ontwikkelde landen. De focus ligt daarbij op directe belastingen.

In het VN-modelverdrag ligt de nadruk meer op het toedelen van heffingsrechten aan de bronlanden (vaak ontwikkelingslanden). A.L. (Abigail) Kennedy⁶ geeft aan dat niet alle bepalingen in het VN-modelverdrag door Nederland kunnen worden overgenomen, volgens de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2020.

Vervolgens staan beiden stil bij de verschillende organen van de EU en hun rol binnen fiscale wet- en regelgeving. Het initiatief voor nieuwe fiscale wet- en regelgeving ligt primair bij de Europese Commissie. De Raad van de EU moet deze voorstellen vervolgens unaniem aannemen. Bij fiscale regelgeving is dit de raad van Ministers van Financiën (ECOFIN).

G.J. (Gert-Jan) van Norden⁷ benadrukt de relevantie van deze wetgeving. Alleen door harmonisatie in met name de omzetbelasting en het douanerecht is het mogelijk om de vier vrijheden van de EU te waarborgen. Deze vier vrijheden (vrijheid van kapitaal, goederen, personen en diensten) zijn in het leven geroepen ter bevordering van de interne markt. Daarom hebben de lidstaten – als het om de btw gaat – een vergaand mandaat aan Europa gegeven.

Op het gebied van de directe belastingen is dit mandaat kleiner. Voor deze belastingen is de EU slechts bevoegd tot het harmoniseren van wetgeving die rechtstreeks van invloed is op de interne markt.⁸ De vier vrijheden zijn daarmee duidelijk te herkennen in de reeds opgestelde richtlijnen. Neem bijvoorbeeld de Moeder-dochterrichtlijn (1990) en de Rente- en royaltyrichtlijn (2003).

¹ Karin Schrijver is werkzaam als fiscalist bij de Belastingdienst.

² Sammy Verpoort is werkzaam als Tax Advisor bij Pereira B.V. en als docent Inleiding Belastingrecht verbonden aan Tilburg University.

³ De Chatham House Rule luidt (sinds de verfijning in 2002): "Wanneer een vergadering, of een deel daarvan, wordt gehouden onder de Chatham House Rule zijn de deelnemers vrij om de ontvangen informatie te gebruiken, maar noch de identiteit noch de connectie van de spreker(s), noch die van een andere deelnemer, mag worden onthuld." Zie voor een nadere toelichting van de Chatham House Rule <https://www.chathamhouse.org/about-us/chatham-house-rule>.

⁴ Prof. dr. M. Snippe RA is werkzaam als Strategisch Adviseur bij het Ministerie van Financiën / Belastingdienst en als hoogleraar verbonden aan de Nyenrode Business Universiteit.

⁵ Mr. L.S. Rijff is werkzaam als senior manager bij het Bureau Vaktechniek van BDO Belastingadviseurs.

⁶ Mr. A.L. Kennedy is werkzaam als Beleidsadviseur bij het Ministerie van Financiën.

⁷ Prof. dr. G.J. Van Norden is werkzaam als hoogleraar Omzetbelasting aan Tilburg University en Partner Indirect Tax bij KPMG Meijburg & Co.

⁸ Zie art. 115 VWEU.

Het Hof van Justitie van Europa (HvJ EU) is belast met de uitleg van het Europese recht. Het HvJ EU verklaart en verduidelijkt de betekenis en strekking van het Unierecht zoals dat sinds het begin moet of had moeten worden verstaan en toegepast.

2.3 Trends van de afgelopen drie decennia in de internationale ontwikkeling van de fiscaliteit

De deelnemers geven aan het tegengaan van misbruik de belangrijkste trend te vinden binnen het Unierechtelijke fiscale speelveld. De inleiders zien dit ook als belangrijke trend naast die van informatie-uitwisseling, de belastingheffing van de digitale economie en vereenvoudiging.⁹ De deelnemers zien de roep tot vereenvoudiging als een te herkennen trend, maar daadwerkelijke vereenvoudiging zien zij er nog niet van komen.

2.3.1 Het tegengaan van misbruik

Van Norden begint met het uiteenzetten van het basisprincipe van misbruik. Een belastingplichtige mag gebruikmaken van het fiscale speelveld, maar moet wel binnen bepaalde randvoorwaarden blijven. Volgens Van Norden is de meest fundamentele toets binnen het Unierechtelijke misbruikbegrip de *normtoets*. Dat houdt in dat een belastingplichtige niet in strijd mag handelen met doel en strekking van de regeling. Naast deze *normtoets* moet er ook aan de *motieftoets* worden voldaan, wil sprake zijn van misbruik. Dat betekent dat de belastingplichtige ook de intentie moet hebben om kunstmatig voorwaarden te creëren. Op die manier voldoet de belastingplichtige formeel aan de voorwaarden van de Unieregeling, maar is het voornaamste doel van een dergelijke constructie om een belastingvoordeel te behalen.

Rijff benadrukt dat vooral deze laatste toets doorslaggevend lijkt te zijn bij de constatering van misbruik in recente jurisprudentie van zowel het HvJ EU als van de Hoge Raad.¹⁰ Zij benadrukt dat de twee toetsen complementair zijn en beide een cruciaal onderdeel vormen bij het aanwezig zijn van misbruik.

2.3.2 Informatie-uitwisseling

Van Norden stelt dat informatie-uitwisseling en rapportageverplichtingen tussen de lidstaten in het verlengde liggen van misbruik en fraude. Belastingdiensten kampen immers met een informatieachterstand. In een meer globaliserende samenleving is het daarom van belang dat belastingdiensten van verschillende landen met elkaar samenwerken om effectief toezicht te houden.

Op het gebied van de vennootschapsbelasting regelt de 'DAC-reeks' vergaande informatie-uitwisseling tussen de

lidstaten. Een voordeel van deze informatie-uitwisseling is dat belastingontduiking hierdoor aanzienlijk is afgenomen. Een nadeel, dat onder andere zichtbaar wordt bij DAC6, is dat lidstaten de richtlijn soms anders uitleggen. De daarin opgenomen wezenskenmerken moeten nader verduidelijkt worden, volgens Rijff. Zeker aangezien de boetes, die opgelegd kunnen worden voor het niet maken van een melding, fors kunnen zijn.

2.3.3 Vereenvoudiging

Kennedy legt een bruggetje van DAC6 naar vereenvoudiging. Nederland is samen met Duitsland het gesprek gestart om voor DAC6 te bewerkstelligen dat de EU eerst minder effectieve DAC6-hallmarks moet schrappen, voordat zij nieuwe invoert.

Dit is een stap in de goede richting, maar de deelnemers zijn sceptisch over verdere vereenvoudiging zowel in Nederland als in Europa.

2.4 Blik op de toekomst en discussie

Rijff opent de discussie: hoe zien de deelnemers de toekomst van internationalisering? Sommige deelnemers zijn van mening dat vereenvoudiging niet hoog op de politieke agenda staat en zien verdere harmonisatie in de vennootschapsbelasting er niet snel van komen. Er wordt daarbij gewezen op de voordelen van verdergaande harmonisatie: misbruik kan beter bestreden worden, administratieve lasten kunnen dalen en de Europese concurrentiekracht kan versterkt worden.

De vraag komt op wat er in de vennootschapsbelasting nog gedaan kan worden om misbruik verder tegen te gaan. Daarop komt de gedeelde reactie dat de mogelijkheden voor misbruik in de vennootschapsbelasting al worden beperkt vanwege de vele antimisbruikbepalingen. Waar nog wel ruimte is, is het bestrijden van misbruik in de inkomsten-, erf- en schenkbelasting. Maar ook bij deze middelen is het succes, net als bij misbruikbestrijding in de vennootschapsbelasting, afhankelijk van internationale samenwerking.

3. Strategische schriftelijke communicatie

In de middag gaan de deelnemers aan de slag met een workshop voor het schrijven van begrijpelijke brieven. Hiervoor zijn aanwezig D. (Dennis) Blansjaar¹¹ en S. (Sven) De Graaf.¹² Blansjaar begint met de stelling dat niets zo ingewikkeld is als begrijpelijkheid. Vanuit het programma begrijpelijke brieven wordt 'alles dat in een envelop zit' als brief gezien; ter illustratie: dat gaat per jaar om 115.000.000 brieven verzonden vanuit de Belastingdienst.

⁹ Het programma liet geen ruimte voor de trend digitale economie & belastingen.

¹⁰ Bijvoorbeeld in Hoge Raad 18 juli 2025, nr. 22/02691, *BNB* 2025/123, m.nt. O.C.R. Marres, waarin de Hoge Raad in r.o. 5.4.3 slechts kort ingaat op de normtoets.

¹¹ D. Blansjaar is werkzaam voor de Belastingdienst als programamanager bij het programma begrijpelijke brieven.

¹² S. de Graaf is werkzaam voor de Belastingdienst bij het programma begrijpelijke brieven.

Blansjaar licht toe dat heldere brieven ervoor zorgen dat burgers zich gehoord voelen, de juiste acties ondernemen en minder hulp nodig hebben bij het uitvoeren van deze acties. Bovendien geldt een wettelijke verplichting om besluiten te motiveren richting de burger. Er is aandacht besteed aan wat taalniveau B1 inhoudt, het taalniveau dat voor de meeste Nederlanders te begrijpen is. Een tekst kan juridisch kloppend zijn, maar de boodschap kan door het jargon verloren gaan. Na deze korte inleiding gaan de deelnemers aan de slag met een workshop onder leiding van De Graaf. De deelnemers herschrijven hierbij een ingewikkelde brief naar een meer begrijpelijke brief. Aan de hand van voorbeeldteksten worden de deelnemers meegenomen in het belang van de 'tone of voice', het handelings- en informatieperspectief van de burger, de structureren en het taalgebruik in brieven. De conclusie is dat het niet eenvoudig is om begrijpelijk te schrijven. De beroemde uitspraak van Blaise Pascal¹³ (1623-1662) – "Ik schrijf je een lange brief, want ik heb weinig tijd" – wordt ervaren als: het duidelijk onder woorden brengen in korte zinnen vraagt tijd en inspanning. Maar, is de conclusie, dat is het wel waard, want dan komt de boodschap tenminste over.

4. Transparantie: wat verwachten adviseurs en Belastingdienst van elkaar?

De deelnemers zijn aan de hand van drie stellingen met elkaar in debat gegaan over de verwachtingen rondom transparantie. Het debat stond onder leiding van A.F. (Jos) Vink.¹⁴

Stelling 1. 'De belastingadviseur is gehouden tot het beantwoorden van alle door de Belastingdienst gestelde vragen, ook wanneer het voor hem niet duidelijk is of de vraag relevant is voor het beantwoorden van een rechtsvraag (of beoordeling van een aangifte/bezwaar).'

Vink licht toe dat op basis van art. 47 AWR een informatieverplichting geldt die inhoudt dat in beginsel op alle vragen aangaande de heffing antwoord moet worden gegeven. Een belastingadviseur heeft tegelijkertijd een vertrouwensrelatie met zijn cliënt, met veelal een eigen geheimhoudingsplicht. De belastingadviseur kan hierdoor klem komen te zitten tussen de vertrouwensrelatie en geheimhoudingsverplichting richting zijn cliënt en de wettelijke informatieverplichting. Hierbij spelen ook ethische overwegingen een rol, er moet een belangenafweging gemaakt worden tussen transparantie en rechtsbescherming.

¹³ "Je n'ai fait celle-ci plus longue que parce que je n'ai pas eu le loisir de la faire plus courte." Vrij vertaald: "Ik heb deze brief langer gemaakt omdat ik niet de tijd had om hem korter te maken."

¹⁴ Mr. A.F. Vink is werkzaam als rechter in de rechtbank Oost-Brabant op het gebied van lokale heffingen, sociale zekerheid en overig bestuursrecht.

De Belastingdienst mag alle vragen die relevant ('van belang') kunnen zijn voor de belastingheffing stellen; dit mag ook een klein fiscaal belang zijn. Daar wordt tegen ingebracht dat als een belastingadviseur niet snapt hoe een vraag bedoeld is, deze ook geen helder antwoord kan geven. Vanuit een maatschappelijk perspectief is een 'fishing expedition' ongewenst, maar het is aan de Belastingdienst om een afweging te maken welke vragen zij relevant acht. Dit moet desgevraagd wel gemotiveerd kunnen worden met als uitzondering de situatie dat het strategische belang zich daartegen verzet. Maar ook dat moet gemotiveerd kunnen worden. Tot slot is gediscussieerd over eventuele vervolgstappen en consequenties als geen antwoord gegeven wordt op vragen. De gezamenlijke conclusie is dat het vooral van belang is om het gesprek aan te gaan bij twijfels over de relevantie van vragen.

Stelling 2. 'De Belastingdienst moet verplicht alle op de zaak betrekking hebbende stukken actief en volledig delen met de belastingadviseur, ongeacht of deze expliciet zijn opgevraagd.'

Vink geeft aan dat tussen partijen een grote informatieongelijkheid kan bestaan. Voor een burger is op voorhand niet altijd duidelijk op basis van welke informatie een besluit is genomen. Een veelheid aan informatie kan echter ook tot verwarring leiden bij de burger. Zowel te weinig als te veel informatie verstrekken kan leiden tot een gebrek aan transparantie.

Deelnemers brengen naar voren dat er een gelijk speelveld moet zijn tussen de Belastingdienst en burgers. Indien de Belastingdienst een informatievoorsprong heeft, kan deze positie gelijkgetrokken worden door actieve verstreking. Daarbij speelt ook de timing van het verstrekken van informatie een rol; bij een geschil is het belangrijker dat over alle informatie beschikt wordt. Er wordt ook gediscussieerd over de geheimhoudingsplicht en informatie van strategische aard, niet alle stukken kunnen zonder meer worden verstrekt. Tevens wordt er gediscussieerd over de vraag of er een fundamenteel recht bestaat op alle informatie uit het eigen dossier. Onderling vertrouwen wordt van wezenlijk belang geacht.

Stelling 3. 'Transparantie mag nooit ondergeschikt zijn aan strategisch gedrag van de Belastingdienst in geschilprocedures.'

Vink vertelt dat er een spanningsveld bestaat tussen transparantie en het innemen van een strategische procespositie. Interne stukken kunnen de positie van de andere partij versterken, waardoor deze vanuit procesbelang liever niet verstrekt worden. Deze stukken kunnen echter wel van belang zijn voor de oordeelsvorming van een rechter.

Deelnemers geven aan dat vanuit de Belastingdienst mag worden verwacht dat hij staat voor rechtvaardige heffing; hierin past niet dat stukken worden achtergehouden. De belangen van een bestuursorgaan zijn niet gelijk te stellen met die van een belastingplichtige. Een bestuursorgaan moet magistraatelijk handelen, een belastingplichtige mag voor eigen gewin gaan. Deelnemers betogen dat transparantie niet inhoudt dat alles actief gedeeld moet worden. Er is een groter algemeen belang bij het publiceren van algemeen beleid, dan bij het delen van interne meningsvorming in een concreet geschil. Deelnemers discussiëren over wanneer sprake is van transparantie: bestaat dit uit het verstrekken van alle informatie of enkel het bieden van uitleg op basis van algemene informatie?

Het debat wordt afgesloten met een gezamenlijke conclusie dat contact tussen beide partijen van groot belang is. Er moet altijd een balans gezocht worden tussen transparantie aan de ene kant en gerechtvaardigde belangen voor geheimhouding aan de andere kant. Hier komt heel duidelijk de waarde van het gesprek tussen belastingadviseurs en inspecteurs naar voren; het (onder)kennen van ieders positie – met daarbij het respecteren van onderscheiden rollen en vertrouwelijke posities – komt de professionele discussie ten goede.

5. Instrumentalisme

5.1 Instrumentalisme in breed perspectief

In het ochtenddeel van de tweede dag van de conferentie stond het instrumentalisme in de fiscaliteit centraal. Sprekers waren P. (Peter) Kavelaars,¹⁵ A.M. (Arjan) Lejour,¹⁶ E.P. (Erik) Kranendonk¹⁷ en P. (Paulien) Geerdink.¹⁸

Kavelaars trapt af met een inleiding over instrumentalisme. Hij geeft aan dat drie belangrijke aspecten een rol spelen bij instrumentalisme voor wetgeving, namelijk de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de uitvoerbaarheid. Maatregelen die niet doeltreffend zijn, zouden afgeschaft moeten worden. Bij maatregelen die niet doelmatig zijn, kan een belangenafweging gemaakt worden of de maatregel in stand blijft ondanks de hoge kosten. Hij licht toe dat een doel soms beter bereikt kan worden buiten de fiscaliteit om. Door middel van instrumentalisme in de fiscaliteit kan bepaald gedrag aangemoedigd of ontmoedigd worden. Bij instrumentalistische maatregelen zou naar de mening van Kavelaars beoordeeld moeten worden in hoe-

verre het bedrag beïnvloedbaar is voordat de maatregel ingevoerd wordt. Er wordt ook aandacht besteed aan mogelijke afwenteling en de invloed van de markt, als voorbeeld noemt Kavelaars de overdrachtsbelasting. Naast het beïnvloeden van gedrag kan een maatregel ook ingezet worden om schade te dekken, bijvoorbeeld de accijns op tabak.

5.2 Instrumentalisme en welvaart

Lejour gaat in op het effect van instrumentalisme op de welvaart. Waar vroeger de belastingheffing heel simpel was, waren er ook weinig sociale voorzieningen vanuit de overheid. De toenemende overheidsbemoeienis heeft ertoe geleid dat het stelsel complexer is geworden. Naast het primaire doel van belastingopbrengst is het secundaire doel van gedragsbeïnvloeding komen te staan. Lejour licht toe dat belastinginstrumenten populair zijn onder overheden. Er zijn diverse maatregelen ingevoerd voor specifieke nevendoelen. Lejour gaat ook in op de meerwaarde van fiscale instrumenten. Hierbij spelen drie hoofdfuncties een rol, namelijk de allocatiefunctie, de stabiliteitsfunctie en de herverdelingsfunctie. Ook gaat hij in op de rol van de overheid, wanneer is ingrijpen vanuit de overheid noodzakelijk? Hij licht toe dat voor veel bestaande fiscale maatregelen geen economische noodzaak bestaat. Uit onderzoeken van het CPB blijkt dat van veel regelingen niet bekend is waarom deze ooit zijn ingevoerd. In dit kader gaat Lejour in op de beslisboom voor het invoeren van nieuwe maatregelen of het evalueren van bestaande maatregelen. Een maatregel moet een duidelijk doel dienen, geschikt zijn om dat doel te bereiken, efficiënt zijn en geen onbedoelde neveneffecten hebben. Tot slot is de evaluatie van het verlaagde VPB-tarief aan bod gekomen. Uit het CPB-rapport 'Evaluatie verlaagd tarief in de vennootschapsbelasting' blijkt dat het lage VPB-tarief niet gelegitimeerd, doeltreffend en doelmatig is. Toch is vanuit het kabinet besloten om de maatregel in stand te laten; de politieke werkelijkheid staat soms aan afschaffing of aanpassing in de weg.

5.3 Monitoring en evaluatie van fiscale regelingen

Kranendonk trapt af met de definitie van fiscale regelingen zoals het Ministerie van Financiën die hanteert in de Miljoenennota. Fiscale regelingen dienen een beoogd beleidsdoel en leiden tot een derving van belasting. Op het moment zijn er ongeveer 200 fiscale regelingen, waarvan er 125 actief gemonitord worden. Fiscale regelingen zijn veelal niet gebudgetteerd, waardoor er een prikkel is om voor een fiscale regeling te kiezen in vergelijking met alternatieven aan de uitgavenkant. De regelingen vinden vaak hun oorsprong in inkomensherverdeling of het dienen van een specifiek beleidsdoel. Per saldo zijn er afgelopen jaren meer regelingen afgeschaft dan toegevoegd. Kranendonk spreekt over de budgettaire derving als gevolg van de fiscale regelingen. Het Ministerie van Financiën publiceert de kosten van fiscale regelingen in de Miljoenennota veel vollediger dan in het verleden. Mede naar

¹⁵ Prof. dr. P. Kavelaars is werkzaam als hoogleraar Fiscale economie bij de Erasmus Universiteit.

¹⁶ Prof. dr. A.M. Lejour is werkzaam als hoogleraar Openbare Financiën en Belastingen bij Tilburg University en als senior onderzoeker bij het Centraal Planbureau.

¹⁷ E.P. Kranendonk MSc. is werkzaam bij het Ministerie van Financiën als plv. hoofd AFP Analyse en tevens projectleider aanpak fiscale regelingen.

¹⁸ Drs. P. Geerdink is werkzaam als CEO bij de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs en voormalig Eerste Kamerlid voor de VVD.

aanleiding van het inzichtelijk maken van de kosten van de regelingen, is reeds besloten om regelingen te versoberen of schrappen. Naast de kostenmonitoring worden fiscale regelingen geëvalueerd. Belangrijk hiervoor is een toetsingskader, waarbij onder andere getoetst wordt of het meest passende instrument wordt ingezet. Bij een negatieve evaluatie moet een regeling op basis van de begrotingsregels van het kabinet worden aangepast of afgeschaft. Of daar vervolg aan gegeven wordt is een politieke keuze. Kranendonk schenkt ook aandacht aan het rapport 'Kansen voor lagere tarieven en beter beleid'.¹⁹ In dit interdepartementale rapport zijn voor ca. 40 negatief beoordeelde regelingen beleidsopties uitgewerkt. Deze beleidsopties zorgen voor een minder complex belastingstelsel voor burgers en bedrijven, voor het beter bereiken van beleidsdoelen, en/of maken een forse lastenverlichting mogelijk. Tot slot is er in het rapport nadrukkelijk aandacht voor alternatieve maatregelen, flankerend beleid en het belang van draagvlak door het betrekken van stakeholders.

5.4 Politiek perspectief op instrumentalisme

Geerdink trapt af met de stelling dat iedere fiscalist in de kern tegen instrumentalisme is. Zij geeft aan dat instrumentalisme het systeem (onnodig) complex maakt. Geerdink gaat in op de rol van de politiek in de fiscaliteit. Politiek draait om het afwegen van belangen en het overtuigen van anderen. Vanuit verkiezingsprogramma's worden fiscale regelingen voor met name de eigen achterban aangedragen. In het wetgevingsproces worden fiscale maatregelen nogmaals tegen het licht gehouden en eventueel aangepast. Budgettaire overwegingen spelen hierin een belangrijke rol. Geerdink belicht ook de Nederlandse concurrentiepositie; fiscale maatregelen kunnen een groot effect hebben op de concurrentiepositie. Tot slot gaat Geerdink in op de mogelijkheden om instrumentalisme te bestrijden. Een belangrijk aspect is het transparant communiceren over instrumentalisme.

5.5 Paneldiscussie

Onder leiding van Snippe gaan de inleiders in discussie met de deelnemers.

Gesproken wordt over het botsen van twee werelden, de wens voor eenvoud en overheidsondersteuning voor diverse groepen. Het fiscale systeem moet de maatschappij dienen en een zekere mate van instrumentalisme kan daarbij helpen. De balans lijkt op dit moment zoek. Er is politieke moed nodig om naar andere oplossingen buiten de fiscaliteit om te kijken. Het afschaffen van fiscale regelingen is echter geen doel op zich.

Er wordt ook gediscussieerd over het doenvermogen van burgers. De vraag is of iedere burger wel in staat is om mee te komen in ons fiscale stelsel: helaas lijkt dat niet het geval te zijn. De complexiteit van het stelsel kan het vertrouwen in de overheid schaden.

De positie van de politiek en de fiscalist komt ook aan bod. De fiscalist kan dienstbaar zijn aan de samenleving door het aandragen van oplossingen om de politiek te bewegen.

De algemene conclusie is dat ons fiscale stelsel (te) complex is, mede door de invloed van instrumentalisme. Hebben de panelleden aanbevelingen aan de politiek? Kavelaars geeft aan dat naar zijn mening meer geluisterd moet worden naar rapporten en minder naar lobbygroepen. Lejour heeft als aanbeveling dat het algemeen maatschappelijk belang scherper in het oog gehouden moet worden ten opzichte van deelbelangen. Kranendonk geeft aan dat hij kansen voor vereenvoudiging ziet; deze zouden benut moeten worden. Tot slot geeft Geerdink een advies aan de deelnemende fiscalisten: verschaf het alternatief door duidelijk te benoemen wat anders kan en hoe dit kan. Kortom, een waarschuwing aan de politiek om zeer voorzichtig om te gaan met het opnemen van belastingregelingen.

6. Fiscaliteit in een AI-tijdperk: kansen, uitdagingen en verantwoordelijkheid

6.1 Inleiding

D.R. (Dennis) Post²⁰ en F.C.P. (Frank) Putman²¹ gaan vanuit hun expertise in op de kansen, uitdagingen en verantwoordelijkheden die bij het gebruik van kunstmatige intelligentie (Artificial Intelligence, AI), en meer specifiek Generatieve AI (GenAI), komen kijken. In deze sessie wordt AI op twee manieren benaderd: hoe kan AI het leven van een fiscalist makkelijker maken en wat zijn de maatschappelijke uitdagingen, die bij het gebruik van AI komen kijken.

6.2 AI in de fiscale praktijk

Om de huidige ontwikkeling in perspectief te plaatsen, wordt eerst teruggekeken. De opkomst van GenAI kwam drie jaar geleden in een stroomversnelling met de invoering van ChatGPT. Sindsdien zijn er tal van ontwikkelingen geweest, die elkaar snel hebben gevolgd. Dit tempo valt in het niet met die van de opkomst van het internet. In zowel de fiscale praktijk – adviseurs en inspecteurs – als het bedrijfsleven zal AI een grote rol vervullen; dat vraagt om investeringen in mens, technologie, organisatie en regelgeving.

¹⁹ Ambtelijk rapport 'Kansen voor lagere tarieven en beter beleid – Aanpak fiscale regelingen voor een eenvoudiger en beter belastingstelsel' (30 juni 2025, p. 165).

²⁰ Prof. mr. dr. D.R. Post is partner bij EY en hoogleraar Tax & Technology aan Nyenrode Universiteit.

²¹ Mr. F.C.P. Putman is Senior Manager bij EY op het terrein van Tax, Technologie en Innovatie.

Uit onderzoek van EY blijkt dat 87% van de CFO's en Tax Directors denkt dat AI een grote rol gaat spelen in hun tax- en finance-functie. Momenteel zijn de meeste bedrijven hier nog mee aan het experimenteren. Data is daarbij de grootste bottleneck. Aangezien de GenAI modellen zelf getraind zijn op informatie die meer dan een jaar oud is, is het van belang dat je AI 'voert' met nieuwe informatie. Zeker aangezien het voor het bepalen van je belastingpositie essentieel is om actuele informatie te hebben.

Naar de verwachting van Putman zullen zogeheten AI agents de belangrijkste tools worden in de fiscaliteit. Met het toewijzen van bepaalde taken aan verschillende agents wordt het gehele fiscale proces opgedeeld, waarbij iedere agent zijn eigen specialisatie heeft. AI deze agents rapporteren vervolgens aan de managing agents. Deze laatste agents schakelen met een natuurlijk persoon en zijn daarbij in staat om risico's aan te kaarten en proactief vragen te stellen.

Putman sluit af met een geruststellende gedachte voor de fiscalist: de mens blijft relevant in het fiscale veld. Zijn rol wordt alleen anders. AI kan je immers niet aanspreken of aansprakelijk stellen, indien deze iets fout gedaan heeft: de mens neemt verantwoordelijkheid. Het zal gaan om een harmonisatie van mens en technologie voor zowel de adviseur als de inspecteur.

6.3 AI vanuit maatschappelijk perspectief

De geruststellende gedachte van Putman brengt de conferentie bij het laatste onderdeel: de toekomst van AI in een maatschappelijk perspectief. Als we steeds meer technologie gaan gebruiken, komen daar ook nieuwe problemen en vraagstukken bij kijken, volgens Post. Wat gaan de arbeidskrachten bijvoorbeeld doen wier banen worden ingenomen door AI? Kan de verzorgingsstaat dit nog aan? Of komen er nieuwe banen?

Hij vervolgt: als een AI agent het werk van een mens overneemt, dan wordt door sommigen betoogd dat er fictieve loonbelasting zou moeten worden ingehouden voor het werk dat de AI agent verricht. Afbakeningsproblematiek ligt dan op de loer, want wat is AI? En wat is een robot? Moet dit dan bij alle robots? Of alleen voor die robots die mensen vervangen? Snippe geeft een interessante suggestie. Misschien moeten we wel een fiscaal nummer toekennen aan de AI agent. Een vraag waarvan wordt ingeschat dat die toch maar niet moet worden gesteld aan onze Copilot. Het risico bestaat dat die toch een gekleurd antwoord geeft. Misschien adviseert Copilot dan wel om de AI-agent een belastingvrijstelling te geven ...

7. Slotconclusie

De conferentie wordt afgesloten met de beantwoording van de vraag of fiscaliteit nog voldoende dienstbaar is aan de samenleving en hoe dit beter kan. De belastingadviseur

en -inspecteur staan voor actuele uitdagingen hoe zij in gezamenlijkheid uitvoering geven aan internationale invloeden, politieke keuzes, het belang van transparantie en communicatie, en de impact van technologische ontwikkelingen op het fiscale speelveld.

De conferentie maakte duidelijk hoe belangrijk samenwerking tussen belastingadviseurs en belastinginspecteurs is. In die samenwerking ontstaat ruimte voor kennisdeling, innovatie en wederzijds begrip.

De inhoudelijke bijdragen kwamen van gezaghebbende deskundigen uit wetenschap, rechterlijke macht, het Ministerie van Financiën en bureaus vaktechniek. De frisse blik van jonge fiscalisten gaf de conferentie waardevolle inzichten voor de blik op de toekomst. Hun lef en creativiteit laten zien hoe belangrijk het is om bestaande kaders kritisch te bevragen en nieuwe perspectieven te omarmen en de fiscaliteit ten volle dienstbaar te laten zijn aan de samenleving.